

**ОРТОПЕДИК РЕАБИЛИТАЦИЯДАН ОЛДИН ВА СЎНГ КЕКСА
ЁШЛИ БЕМОРЛАРДА ОҒИЗ СОҒЛИҒИ БИЛАН БОҒЛИҚ ҲАЁТ
СИФАТИНИ ОНПР-14 АСОСИДА БАҲОЛАШ**

А.Х. Жумаев

Бухоро давлат тиббиёт институти

Аннотация. Ушбу мақолада ортопедик реабилитацияга муҳтож кекса ёшли беморларда оғиз бўшлиғи соғлиғи билан боғлиқ ҳаёт сифати ОНПР-14 валидлаштирилган сўровномаси асосида баҳоланди. Сўровнома протезлашни бошлашдан олдин ҳамда протез(лар) қўйилгандан сўнг 33-кундаги назорат кўриги пайтида ўтказилди. Беморлар гуруҳ ичида ва гуруҳлар ўртасида қиёсий таҳлил қилиниб, жами балллар динамикаси ҳамда ҳаёт сифати даражаси (“яхши”, “қониқарли”, “қониқарсиз”) бўйича тақсимот ўрганилди. Натижаларга кўра, ортопедик даволашдан кейин 1- ва 2-гуруҳларда ОНПР-14 жами балллари деярли икки баробар камайиб, ҳаёт сифати баҳоси “яхши” даражага кўтарилди; 3-гуруҳда ҳам ижобий ўзгариш қайд этилган бўлса-да, яхшиланиш миқдори нисбатан камроқ бўлиб, умумий баҳолаш “қониқарли” доирасида қолди. Олинган маълумотлар ортопедик реабилитациянинг клиник самараси билан бир қаторда психоэмоционал ва ижтимоий адаптацияни яхшилашдаги аҳамиятини тасдиқлайди.

Калит сўзлар: ОНПР-14, ҳаёт сифати, ортопедик реабилитация, протезлаш, кекса ёш, ижтимоий омиллар, гендер таҳлил.

**ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ЖИЗНИ, СВЯЗАННОГО СО
СТОМАТОЛОГИЧЕСКИМ ЗДОРОВЬЕМ, У ПОЖИЛЫХ ПАЦИЕНТОВ
ДО И ПОСЛЕ ОРТОПЕДИЧЕСКОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ ПО ОПРОСНИКУ
ОНПР-14**

А.Х. Жумаев

Бухарский государственный медицинский институт

Аннотация. В статье проведена оценка качества жизни, связанного со стоматологическим здоровьем, у пожилых пациентов, нуждающихся в

ортопедической реабилитации, на основе валидизированного опросника ОНIP-14. Анкетирование выполняли до начала протезирования и на 33-й день после установки протеза(ов). Анализ проводили внутри групп и между группами с определением суммарных баллов и распределения ответов по уровням качества жизни (“хорошее”, “удовлетворительное”, “неудовлетворительное”). Установлено, что после ортопедического лечения в 1-й и 2-й группах суммарные баллы ОНIP-14 значительно снизились, отражая выраженное улучшение качества жизни; в 3-й группе также отмечена положительная динамика, однако выраженность улучшения была меньше, и общий уровень чаще сохранялся в пределах удовлетворительного. Полученные данные подтверждают важность ортопедической реабилитации не только в клиническом, но и в психосоциальном аспекте.

Ключевые слова: ОНIP-14, качество жизни, ортопедическая реабилитация, протезирование, пожилые пациенты, социальные факторы, гендерный анализ.

ASSESSMENT OF ORAL HEALTH-RELATED QUALITY OF LIFE IN ELDERLY PATIENTS BEFORE AND AFTER ORTHOPEDIC REHABILITATION USING THE OHIP-14 QUESTIONNAIRE

A.Kh. Jumaev

Bukhara State Medical Institute

Abstract. This article assesses oral health-related quality of life in elderly patients requiring orthopedic rehabilitation using the validated OHIP-14 questionnaire. The survey was administered before prosthetic treatment and on day 33 after prosthesis placement. Within-group and between-group comparisons were performed, including total score dynamics and distribution across quality-of-life categories (“good”, “satisfactory”, “unsatisfactory”). The results demonstrated marked improvement after treatment, with a substantial decrease in total OHIP-14 scores in Groups 1 and 2, indicating a shift toward “good” quality of life. Group 3 also showed positive changes, although the magnitude of improvement was smaller and overall outcomes more frequently remained within the “satisfactory” range. The findings emphasize the clinical and psychosocial value of orthopedic rehabilitation in elderly patients.

Keywords: OHIP-14, quality of life, orthopedic rehabilitation, prosthetic treatment, elderly patients, social factors, gender analysis.

Кириш. Оғиз бўшлиғининг соғлиғи инсоннинг умумий фаровонлиги ва кундалик ижтимоий фаолияти билан чамбарчас боғлиқ бўлиб, чайнаш, нутқ, эстетика ва психоэмоционал ҳолат орқали ҳаёт сифатига тўғридан-тўғри таъсир кўрсатади (Petersen, Yamamoto, 2005). Айниқса, кекса ёшда тишларнинг қисман ёки тўлиқ йўқотилиши овқатланиш рационининг чекланиши, мулоқотда ўзига ишонч пасайиши ва ижтимоий изоляция хавфининг ортишига олиб келиши мумкин (WHO, 2013). Шу боис ортопедик реабилитация самарадорлигини фақат клиник кўрсаткичлар билан эмас, балки беморнинг субъектив ҳиссиёти ва ҳаёт сифати динамикаси орқали ҳам баҳолаш зарур ҳисобланади (Allen, 2003).

Стоматологияда ҳаёт сифатини баҳолашнинг замонавий ёндашувлари бемор-марказлашган (patient-reported outcomes) мезонларга таянади. Ушбу йўналишда кенг қўлланиладиган воситалардан бири — Oral Health Impact Profile (OHIP) бўлиб, у оғиз соғлиғининг кундалик ҳаётдаги чекланишлар, оғриқ, психологик ноқулайлик ва ижтимоий тўсиқларга таъсирини комплекс баҳолаш имконини беради (Slade, Spencer, 1994). Кейинчалик OHIP-14 қисқа шакли ишлаб чиқилиб, унинг клиник тадқиқотларда қўллаш учун ишончли ва сезгир экани кўрсатилган (Slade, 1997).

Мамлакатимиз ва рус тилидаги амалиётда OHIP-14 сўровномасининг валидлаштирилган русча вариантыдан фойдаланиш кенгайиб бормоқда (Барер ва ҳаммуаллифлар, 2007). Ортопедик протезлашдан олдин ва кейин беморларда ҳаёт сифати динамикасини аниқлаш, шунингдек, турли ижтимоий шароитларда яшовчи кекса ёшли беморларда реабилитация натижаларини қиёсий таҳлил қилиш ортопедик ёрдамни индивидуаллаштириш учун илмий-амалий аҳамиятга эга (Petersen, Yamamoto, 2005).

Тадқиқот мақсади. Ортопедик реабилитацияга мухтож кекса ёшли беморларда оғиз бўшлиғи соғлиғи билан боғлиқ ҳаёт сифатини OHIP-14 валидлаштирилган сўровномаси асосида протезлашдан олдин ва протез(лар) ўрнатилгандан кейин (33-кун) қиёсий баҳолаш, шунингдек, гуруҳлар (ижтимоий шароит) ва жинслар кесимида ҳаёт сифати динамикасини таҳлил қилиш.

Материал ва методлар. Тадқиқот клиник-кузатув ва қиёсий таҳлил характериға эға бўлиб, ортопедик реабилитацияға муҳтож кекса ёшли беморлар иштирокида ўтказилди. Беморлар яшаш шароитига кўра 3 та гуруҳға ажратилди:

1-гуруҳ — “Мурувват” уйида яшовчи беморлар;

2-гуруҳ — қариндошлари қарамоғида яшовчи беморлар;

3-гуруҳ — мустақил (ёлғиз) яшовчи беморлар.

Ҳаёт сифати ОНIP-14 сўровномасининг валидлаштирилган русча варианты ёрдамида баҳоланди (Барер ва ҳаммуаллифлар, 2007). Сўровнома 14 та саволдан иборат бўлиб, оғиз соғлиғининг кундалик ҳаётға таъсирини бир неча йўналишлар (овқатланиш билан боғлиқ қийинчиликлар, мулоқот/нутқдаги ноқулайликлар, кундалик фаолиятдаги чекланишлар) кесимида акс эттиради (Slade, 1997). Ҳар бир савол 5 баллик Ликерт шкаласи бўйича баҳоланди; жами балл қанча юқори бўлса, ҳаёт сифатиға салбий таъсир шунча кучли деб қабул қилинди.

Сўровнома 2 марта ўтказилди:

протезлашни бошлашдан олдин;

протез/протезлар ўрнатилганидан сўнг 33-кундаги назорат кўриги пайтида.

Натижалар асосида:

ОНIP-14 жами балллари ($M \pm m$) ҳисобланди;

беморларнинг ўз ҳаёт сифатини “яхши”, “қониқарли”, “қониқарсиз” деб баҳолаши бўйича тақсимоти аниқланди;

гуруҳ ичида ва гуруҳлар ўртасида қиёсий таҳлил, шунингдек жинслар кесимида алоҳида таҳлил амалға оширилди.

Статистик қайта ишлашда Стьюдент t-критерийси қўлланилди; $t > 2$ бўлганда фарқлар ишончли деб баҳоланди. Натижалар ишончилилик даражаси P (%) кўринишида ифодаланди.

Олинган натижалар. Оғиз бўшлиғининг соғлиғи билан боғлиқ ҳаёт сифатини баҳолаш учун тадқиқотда валидлаштирилган ОНIP-14 (Барер Г.М. ва ҳаммуаллифлар, 2007) сўровнома сўровномасидан фойдаланилди. Ушбу сўровнома 14 та саволдан иборат бўлиб, учта асосий йўналишға бўлинган: овқатланишдаги муаммолар, мулоқотдаги қийинчиликлар ва кундалик ҳаётдаги

ноқулайликлар. Барча саволларга берилган жавоблар учун тўпланган балллар йиғиндиси беморнинг ҳаёт сифати даражасини акс эттиради.

Сўровномани ўтказиш барча беморларга протезлашни бошлашдан олдин ва протез/протезлар қўйилганидан сўнг 33-кундаги назорат кўриги пайтида ўтказилди.

Стоматологик соғлиқнинг ҳаёт сифтига таъсирини чуқурроқ ўрганиш мақсадида беморлар ҳар бир гуруҳ доирасида ва гуруҳлар ўртасида алоҳида таҳлил қилинди. Бу мақсадда ҳар бир гуруҳда даволашдан олдин ва ортопедик реабилитациядан сўнг ОНП-14 сўровномаси натижалари бўйича ўртача балллар ҳисобланди, шунингдек, ўз ҳаёт сифати даражасини “яхши”, “қониқарли” ёки “қониқарсиз” деб баҳолаган беморлар сони аниқланди.

Ўрганилган маълумотлар 3.21-3.32-жадвалларда ва 3.23-3.32-расмларда келтирилган. Гуруҳ ичидаги ҳаёт сифати баҳосини янада аниқлаш мақсадида беморлар гендер (жинс) белгиси бўйича ҳам таҳлил қилинди.

1-гуруҳ беморларининг сўровнома натижалари ва уларнинг ҳаёт сифати даражасига оид баҳолаш маълумотлари 3.21-3.23-жадвалларда ва 3.23-3.25-расмларда келтирилган.

3.21-жадвал

1-гуруҳ беморларининг ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ҳаёт сифат даражаси бўйича тақсимооти

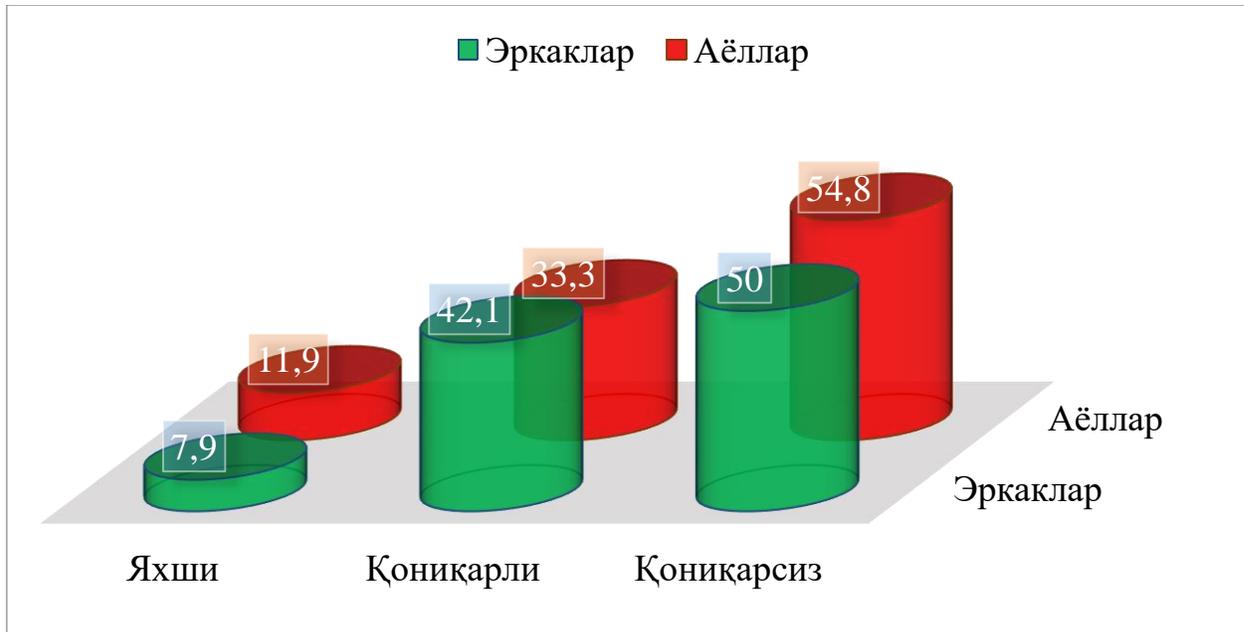
Ҳаёт сифати даражаси	Протезлашдан олдин		Протезлашдан кейин	
	Эркаклар %	Аёллар, %	Эркаклар %	Аёллар, %
Яхши	3 (7,9%)	5 (11,9%)	28 (73,7%)	32 (76,2%)
Қониқарли	16 (42,1%)	14 (33,3%)	9 (23,7%)	8 (19%)
Қониқарсиз	19 (50%)	23 (54,8%)	1 (2,6%)	2 (4,8%)

1-гуруҳ беморлари орасида даволаш бошланишидан олдин ўтказилган сўровномалаш натижаларига кўра, ўз ҳаёт сифатини “Яхши” деб баҳолаганлар

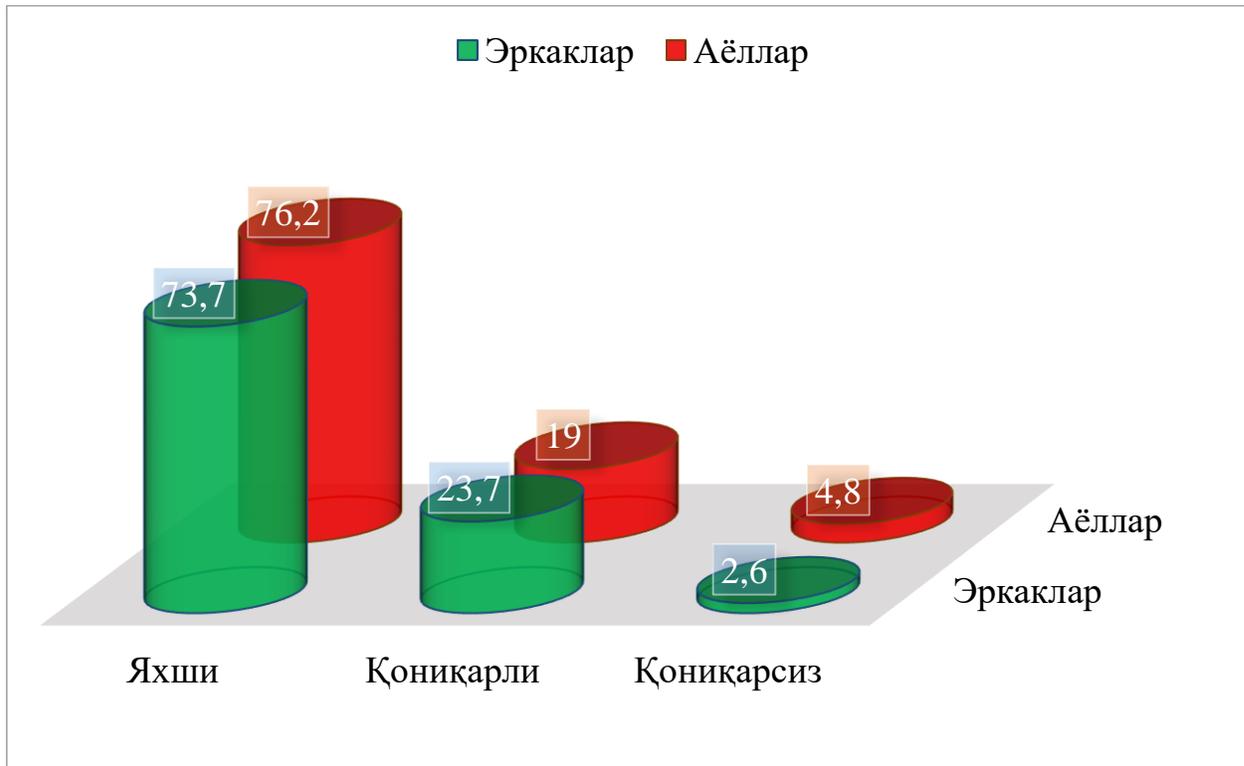
7,9% эркаклар ва 11,9% аёллардан иборат бўлди. “Қониқарли” деб ҳисоблаганлар мос равишда 42,1% эркаклар ва 33,3% аёллардан ташкил топди. Шу билан бирга, 1-гурух беморлари орасида ҳаёт сифатини “Қониқарсиз” деб баҳолаганлар кўпчиликти ташкил қилди: эркаклар орасида 50%, аёллар орасида эса 54,8% (3.23-расм).

3.23-расм. 1-гурух беморларининг ортопедик даволашгача ҳаёт сифати даражаси бўйича тақсимооти

3.24-расмдан кўриниб турибдики, ортопедик даволашдан сўнг 1-гурух беморлари орасида ҳам эркаклар, ҳам аёллар орасида ўз ҳаёт сифатини “Яхши” деб баҳолаганлар сони сезиларли даражада ошди. Жумладан, эркаклар орасида бу кўрсаткич 73,7% ни, аёллар орасида эса 76,2% ни ташкил этди. “Қониқарли” деб ҳисоблаганлар эркаклар орасида 23,7%, аёллар орасида эса 19% бўлди. “Қониқарсиз” деб баҳолаганлар сони эса анча камайган бўлиб, бу тоифага кирувчилар эркаклар орасида 2,6%, аёллар орасида эса 4,8% ни ташкил этди.

3.24-расм. 1-гурӯх беморларининг ортопедик даволашдан сўнг ҳаёт сифати даражаси бўйича тақсимоти

Даволашгача ўтказилган сўровнома таҳлили шуни кўрсатдики, 1-гурӯхдаги эркак беморлар учун ҳаёт сифатини баҳолашда асосий таъсир этувчи омиллар овқатланишдаги қийинчиликлар (1–5-саволлар, «Овқатланишдаги муаммолар» блоки) ва сўзларни талаффуз қилишдаги муаммолар (7-савол, «Мулоқотдаги муаммолар» блоки) бўлган. Аёл беморлар эса асосан овқат қабул қилишдаги қийинчиликлар (1–5-саволлар) ҳамда мулоқотдаги ноқулайликлар (9-савол) ни ҳаёт сифатини пасайтирувчи омил сифатида қайд этганлар.

3.22-жадвалда 1-гурӯх беморлари томонидан ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг тўлдирилган ОНП-14 сўровномасига берилган жавоблар асосида ҳисобланган ўртача балл қийматлари келтирилган.

3.22-жадвал

1-гурӯх беморларида ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ОНП-14
сўровномаси натижалари баллларининг ифодаланиши

Саволлар №	Эркаклар	Аёллар	Эркаклар	Аёллар
	Даволашдан олдин	Даволашдан сўнг	Даволашдан олдин	Даволашдан сўнг
1	4,05±0,15	2,26±0,12	3,95±0,16	2,17±0,14
2	4,21±0,11	2,21±0,11	4,17±0,12	2,24±0,15
3	3,92±0,12	2,08±0,17	3,95±0,17	1,98±0,15
4	3,92±0,18	1,71±0,13	3,69±0,17	1,71±0,13
5	4±0,18	1,97±0,15	3,92±0,16	1,83±0,17
6	3,68±0,17	1,9±0,12	3,69±0,16	2,05±0,11
7	3,95±0,14	2,24±0,16	3,74±0,15	2,07±0,17
8	3,79±0,13	2±0,1	3,76±0,15	1,9±0,13
9	3,79±0,17	1,5±0,09	3,81±0,15	1,52±0,12
10	3,47±0,19	1,63±0,13	3,64±0,19	1,55±0,1
11	3,05±0,22	1,63±0,16	2,91±0,2	1,6±0,13
12	3,55±0,16	1,45±0,09	3,52±0,17	1,52±0,1
13	3,68±0,15	1,79±0,13	3,52±0,17	1,38±0,09
14	3,42±0,18	1,34±0,1	3,17±0,2	1,29±0,12
Сумма	52,5±1,55	25,71±1,22	51,45±1,66	24,81±1,33

Ортопедик даволашдан сўнг 1-гурухдаги ҳам эркаклар, ҳам аёллар орасида сўровнома блокларининг барчасида ўртача балл қийматлари тахминан икки баробарга камайгани кузатилди. Хусусан, оғиз бўшлиғидаги оғриқ ҳисси бўйича эркаклар ўртача балл кўрсаткичи $4,21 \pm 0,11$ дан $2,21 \pm 0,11$ га тушган, аёлларда эса $4,17 \pm 0,12$ дан $2,24 \pm 0,15$ га камайган.

Умуман олганда, 1-гурух беморларида ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг тўлдирилган сўровнома натижаларида эркаклар ва аёллар ўртасида сезиларли фарқ кузатилмаган — натижалар деярли бир хил даражада қайд этилди.

3.23-жадвал

1-гурух беморларида ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ОНП-14 сўровномаси бўйича ўртача жами балл қийматлари (баллларда)

Жинси	ОНП-14 сўровномаси бўйича жами балл қиймати		Натижалар фарқининг ишончлилик даражаси	
	Даволашдан олдин	Даволашдан кейин	t (Студент кўрсаткичи)	P (%) (Аниқ башорат эҳтимоллиги)
Эркаклар	$52,5 \pm 1,55$	$25,71 \pm 1,22$	$t > 2$	$P > 99,9$
Аёллар	$51,45 \pm 1,66$	$24,81 \pm 1,33$	$t > 2$	$P > 99,9$

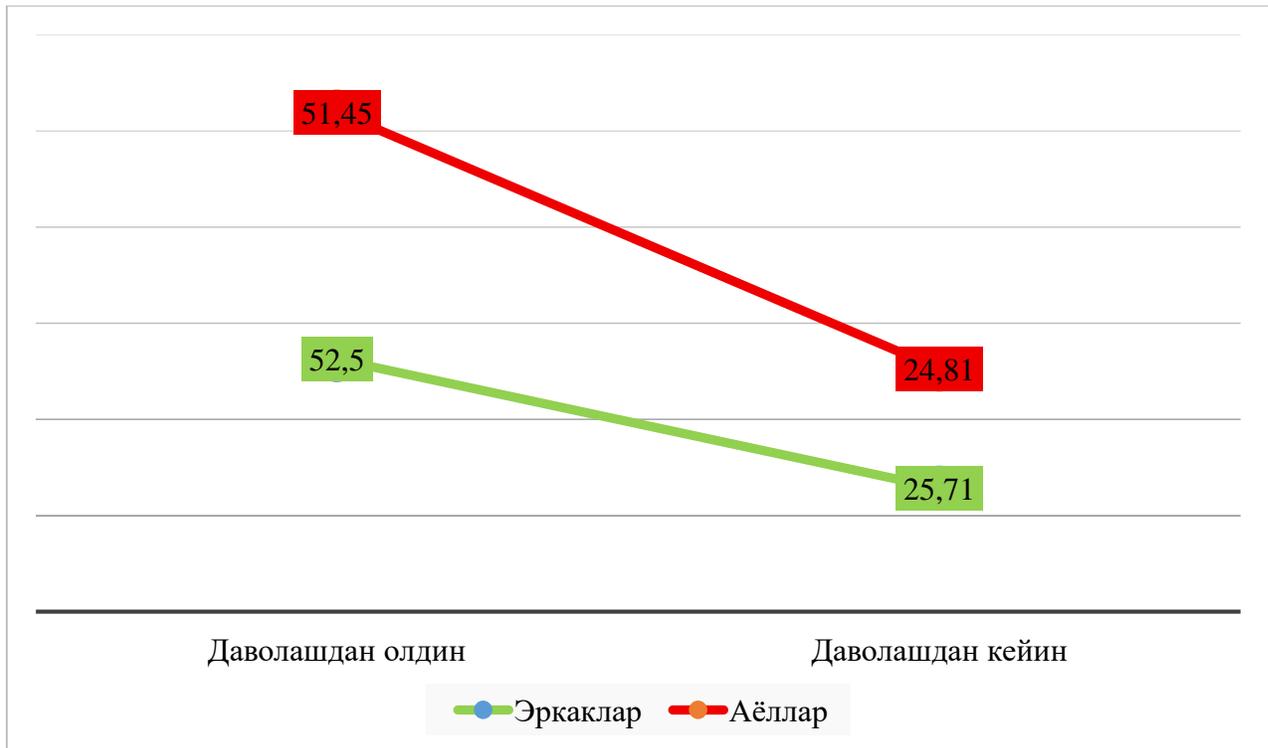
3.23-жадвал маълумотларига кўра, 1-гурухдаги эркак беморларда ОНП-14 сўровномаси бўйича ўртача жами балл кўрсаткичи ортопедик даволашдан сўнг $52,5 \pm 1,55$ баллдан (хаёт сифати қониқарли даражада) $25,71 \pm 1,22$ баллгача (хаёт сифати яхши даражада) пасайгди. Аёл беморларда эса ушбу кўрсаткич $51,45 \pm 1,66$ баллдан $24,81 \pm 1,33$ баллгача камайди. Ушбу ўзгаришлар жуда муҳим ҳисобланади ва жуда юқори аниқ башорат эҳтимоли билан ишончли ($P > 99,9\%$) деб баҳоланди.

3.25-расмда 1-гурух беморларида ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ОНП-14 сўровномаси бўйича ўртача жами балл қийматлари

динамикасининг график тасвири келтирилган. Ушбу график эркаклар ва аёллар ўртасида сўровнома натижаларидаги балллар сезиларли даражада камайганини яққол намоён қилади.

3.25-расм. 1-гурух беморларида ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ОНIP-14 сўровномаси бўйича ўртача жами балл қийматларининг динамикаси

3.24-жадвал
2-гурух беморларининг ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ҳаёт сифат даражаси бўйича тақсимоти

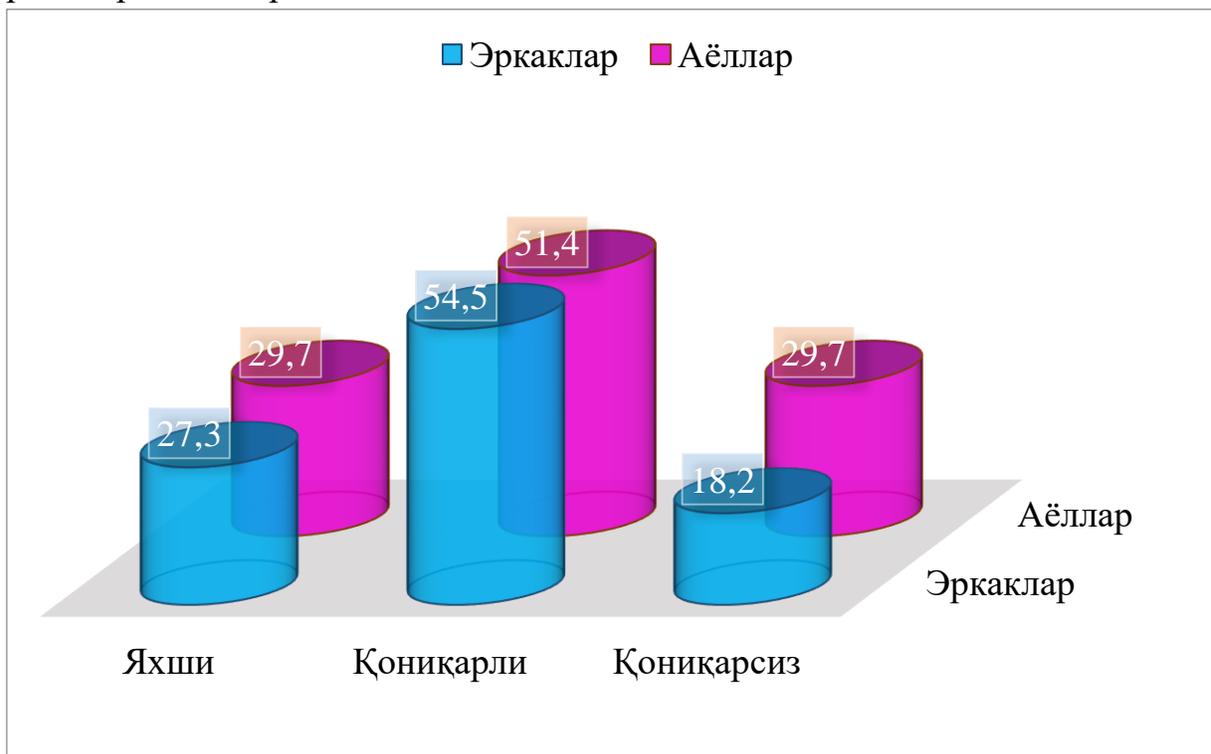
Ҳаёт сифати даражаси	Протезлашдан олдин		Протезлашдан кейин	
	Эркаклар %	Аёллар, %	Эркаклар, %	Аёллар, %
Яхши	9 (27,3%)	11 (29,7%)	24 (72,7%)	27 (73%)
Қониқарли	18 (54,5%)	19 (51,4%)	7 (21,2%)	8 (21,6%)
Қониқарсиз	6 (18,2%)	7 (18,9%)	2 (6,1%)	2 (5,4%)

1-гурӯҳ беморларида ортопедик даволаш ҳаёт сифатига салмоқли ижобий таъсир кўрсатгани аниқланди. Сўровномалаш натижаларига кўра, даволашдан олдин беморларнинг кўп қисми ўз ҳаёт сифатини “қониқарсиз” деб баҳолаган бўлса (эркаклар – 50%, аёллар – 54,8%), ортопедик реабилитациядан сўнг “яхши” деб баҳолаганлар сони эркаклар орасида 73,7%га, аёллар орасида эса 76,2%гача ошди.

2-гурӯҳ беморларининг сўровномалаш натижалари ва ҳаёт сифати даражасини баҳолаш бўйича маълумотлар 3.24–3.26-жадвалларда ва 3.26–3.28-расмларда келтирилган.

3.26-расм. 2-гурӯҳ беморларининг ортопедик даволашгача ҳаёт сифати даражаси бўйича тақсимоти

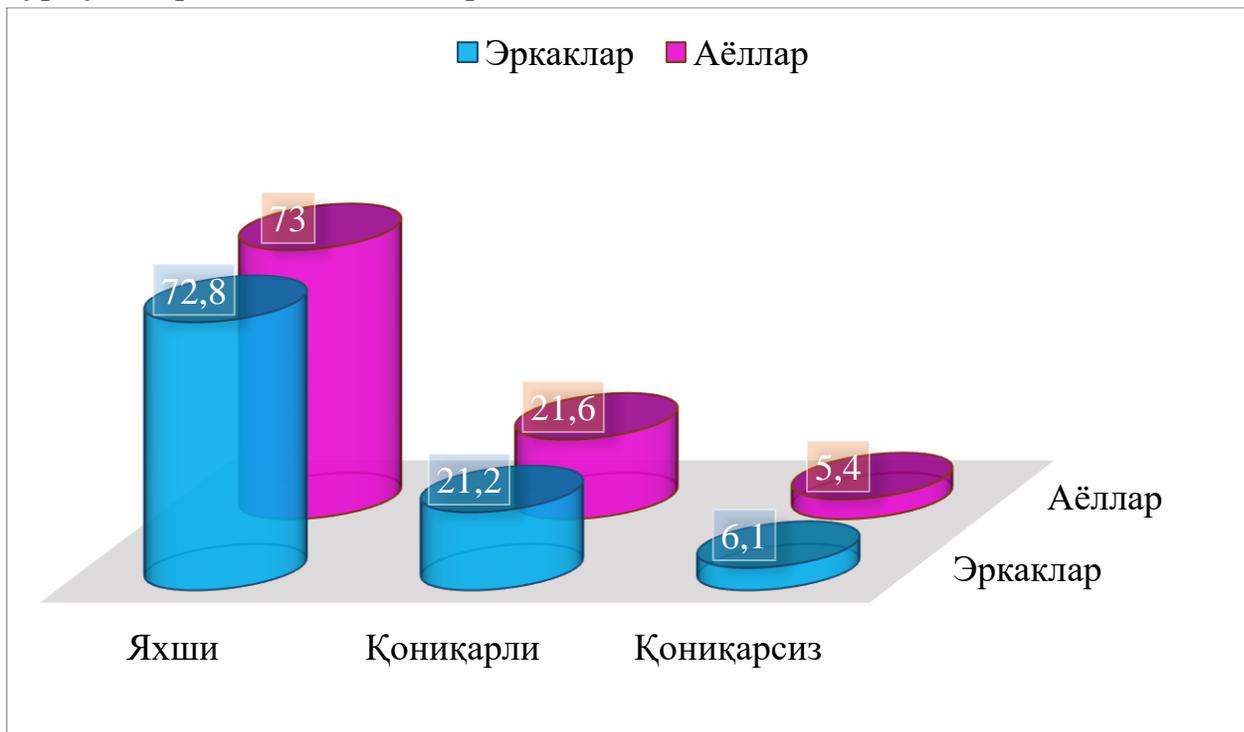
Ортопедик даволашдан олдин 2-гурӯҳ беморлари орасида ўз ҳаёт сифатини “яхши” деб баҳолаганлар 27,3% эркаклар ва 29,7% аёллардан иборат бўлди. Анкеталашда қатнашган беморларнинг асосий қисми ҳаёт сифатини “қониқарли” деб ҳисоблаган — 54,5% эркаклар ва 51,4% аёллар. “Қониқарсиз”

деб баҳолаганлар сони энг кам бўлиб, 2-гуруҳдаги эркаклар орасида 18,2% ва аёллар орасида 18,9% ни ташкил этган (3.26-расм).

Ортопедик даволашдан сўнг, 1-гуруҳда кузатилган ҳолатга ўхшаш тарзда, 2-гуруҳда ҳам ўз ҳаёт сифатини “яхши” деб баҳолаган беморлар улуши сезиларли даражада ошди — эркаклар орасида 72,7%, аёллар орасида эса 73% ни ташкил этди. “Қониқарли” деб баҳолаганлар эркаклар орасида 21,2%, аёллар орасида 21,6% ни ташкил этди. “Қониқарсиз” деб баҳолаганлар сони эса жуда кам — эркаклар орасида 6,1%, аёллар орасида 5,4% ни ташкил этган (3.27-расм).

Ортопедик даволанишдан сўнг, 1-гуруҳда ҳам 2-гуруҳдаги каби, ҳаёт сифатини “яхши” деб ҳисоблаган беморларнинг улуши сезиларли даражада ошди (эркаклар орасида 72,7% ва аёллар орасида 73%). 2-гуруҳ беморлар орасида “қониқарли” ҳаёт сифати даражаси эркакларнинг 21,2% ва аёлларнинг 21,6% ида аниқланди. 2-гуруҳ беморлари эркакларнинг 6,1% ва аёлларнинг 5,4% орасида ўз турмуш даражасини “қониқарсиз” деб ҳисоблашди.

3.27-расм. Ортопедик даволанишдан сўнг 2-гуруҳ беморларининг ҳаёт сифати бўйича кўрсаткичи.

2-гурӯҳдаги эркак беморларда ОНП-14 сўровномаси бўйича ўртача балллар таҳлили шуни кўрсатдики, ҳаёт сифати даражасига энг катта таъсир овқат қабул қилишдаги муаммолар (1 ва 2-саволлар), ҳамда мулоқотдаги қийинчиликлар (оғиз бўшлиғининг ҳолати туфайли ноқулайлик — 6-савол, сўзларни талаффуз қилишда қийналиш — 7-савол) томонидан кузатилган. Аёл беморлар орасида ҳам ҳаёт сифатини пасайтирувчи асосий омиллар овқатланишдаги муаммолар ва мулоқотдаги ноқулайликлар (1, 2, 6 ва 7-саволлар) бўлган.

3.25-жадвал

2-гурӯҳ беморларида ортопедик даволанишдан олдин ва кейин ОНП-14 сўровномаси натижалари қийматлари (балл)

Саволлар №	Эркаклар		Аёллар	
	Даволашдан олдин	Даволашдан кейин	Даволашдан олдин	Даволашдан кейин
1	3,15±0,19	1,94±0,18	3,21±0,17	1,97±0,18
2	3,36±0,16	2,09±0,17	3,35±0,19	2,11±0,16
3	3,06±0,17	1,94±0,17	3,11±0,2	2,03±0,15
4	3,03±0,2	1,85±0,15	2,6±0,18	1,81±0,13
5	2,97±0,21	2,03±0,2	2,78±0,22	2,05±0,16
6	3,15±0,19	1,79±0,19	3,38±0,14	1,76±0,17
7	3,12±0,15	1,88±0,16	3,3±0,15	2,16±0,16
8	2,97±0,2	1,67±0,16	3,3±0,19	1,78±0,17
9	2,85±0,2	1,79±0,16	3,11±0,16	2±0,16
10	3±0,21	1,58±0,16	2,6±0,21	1,51±0,15
11	2,09±0,26	1,58±0,15	2,68±0,21	1,89±0,15
12	2,94±0,19	1,72±0,18	3,11±0,15	1,86±0,17
13	2,82±0,17	1,58±0,12	3±0,16	1,62±0,13

14	1,97±0,23	1,3±0,12	2,22±0,2	1,6±0,18
Сумма	40,49±2,17	24,73±1,79	41,73±2,01	26,16±1,75

Ортопедик даволашдан сўнг 2-гурухдаги ҳам эркаклар, ҳам аёллар орасида сўровнома саволларининг барча уч бўлими бўйича ўртача балл қийматларида ўзгариш кузатилди. Хусусан, даволашгача эркаклар орасида энг юқори ўртача балл 2-савол (оғиз бўшлиғидаги оғрик) бўйича қайд этилган — $3,36 \pm 0,16$ балл, бу кўрсаткич даволашдан сўнг $2,09 \pm 0,17$ баллга тушган. Аёллар орасида ҳам шу савол бўйича энг юқори балл қайд этилган бўлиб, у $3,35 \pm 0,19$ дан $2,11 \pm 0,16$ баллгача камайган.

Умуман, 2-гурух беморларида ортопедик реабилитациягача ва ундан сўнг тўлдирилган ОНП-14 сўровномаси натижаларидаги ўртача қийматлар ўзаро якин бўлиб, салмоқли яхшиланиш кузатилган. 2-гурух беморлари томонидан ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг тўлдирилган сўровномаларда белгиланган ўртача балл қийматлари 3.25-жадвалда келтирилган.

3.26-жадвал

2-гурух беморларида ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ОНП-14 сўровномаси бўйича ўртача жами балл қийматлари (баллларда)

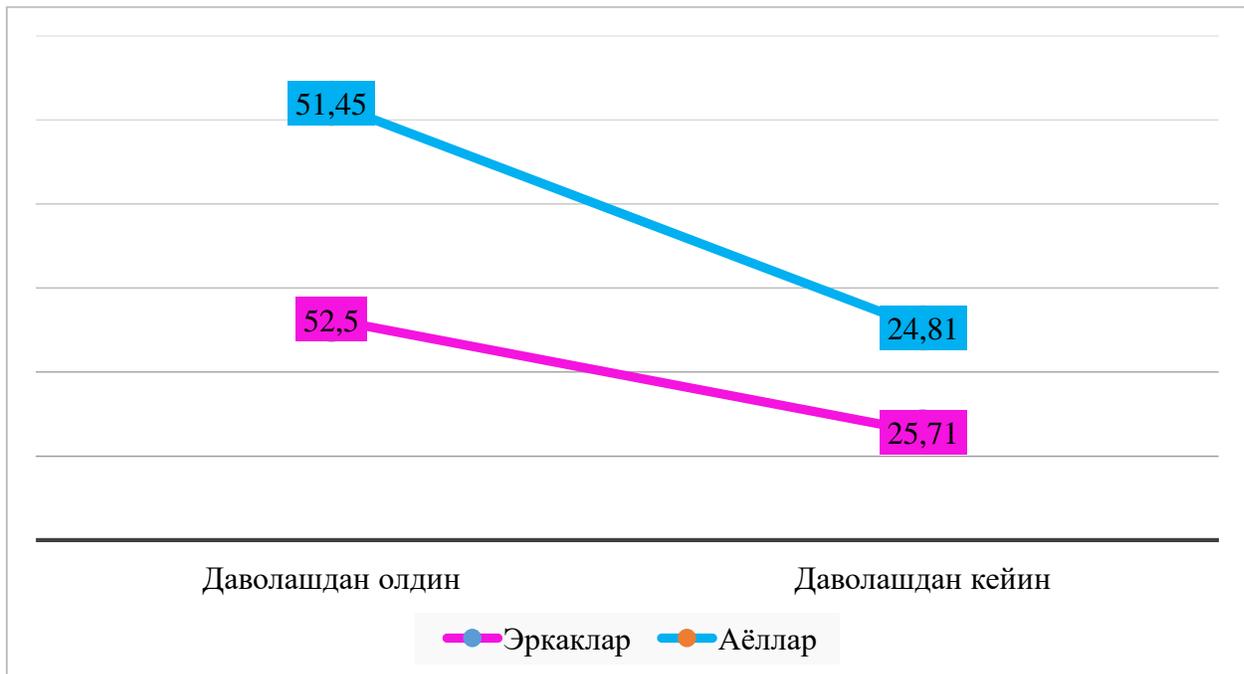
Жинси	ОНП-14 сўровномаси бўйича жами балл қиймати		Натижалар фарқининг ишончлилиқ даражаси	
	Даволашдан олдин	Даволашдан кейин	t (Студент кўрсаткичи)	P (%) (Аниқ башорат эҳтимоллиги)
Эркаклар	40,49±2,17	24,73±1,79	t>2	P>99,9
Аёллар	41,73±2,01	26,16±1,75	t>2	P>99,9

3.26-жадвал маълумотлари шуни кўрсатадики, 2-гурухдаги эркак беморларда ОНП-14 сўровномаси бўйича ўртача жами балл кўрсаткичи ортопедик даволашдан сўнг $40,49 \pm 2,17$ баллдан (хаёт сифати коникарли

даражада) $24,73 \pm 1,79$ баллгача (хаёт сифати яхши даражада) пасайган. Аёл беморларда эса бу кўрсаткич $41,73 \pm 2,01$ баллдан $26,16 \pm 1,75$ баллгача камайган. Ушбу ўзгаришлар жуда муҳим ва жуда юқори даражада ишончли ($P > 99,9\%$) деб баҳоланди.

3.28-расм. 2-гурух беморларида ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ОНП-14 сўровномаси бўйича ўртача жами балл қийматларининг динамикаси

3.28-расмда 2-гурух беморларида ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ОНП-14 сўровномаси бўйича ўртача жами балл қийматлари динамикасининг график тасвири келтирилган. Ушбу график ҳам эркаклар, ҳам аёллар орасида балллар миқдоридаги пасайишни яққол намоён этади.

Шундай қилиб, ортопедик даволаш 1- ва 2-группа беморларида хаёт сифатига сезиларли ижобий таъсир кўрсатди. ОНП-14 сўровномаси натижаларига кўра, ҳар икки жинс ва гуруҳда ҳам жами балллар деярли икки баробарга камайди.

Даволашгача аксарият беморлар хаёт сифатини “қониқарсиз” деб баҳолаган бўлса, реабилитациядан сўнг “яхши” деб баҳолаганлар сони эркаклар орасида 73–74% га, аёллар орасида 73–76% гача кўтарилди.

Энг катта муаммолар овқат қабул қилиш ва мулоқотда қайд этилди; айнан шу соҳаларда энг юқори яхшиланиш кузатилди. Бу ўзгаришлар Студент t-критерийи асосида жуда юқори ишончли ($P > 99,9\%$) деб баҳоланди. 1-группа беморлари ижтимоий жиҳатдан ҳимоясиз қатламга мансуб бўлгани боис, уларда даволашгача ҳаёт сифати паст даражада бўлган.

Аммо даволашдан сўнг улардаги ўсиш суръати анча юқори бўлиб, бу тоифадаги беморлар учун ортопедик ёрдамнинг ижтимоий аҳамиятини кўрсатади. Ҳар икки гуруҳда амалга оширилган ортопедик реабилитация нафақат клиник, балки психоэмоционал жиҳатдан ҳам беморларнинг турмуш даражасини яхшилаганини тасдиқлайди.

3-гуруҳ беморларининг сўровномалаш натижалари ва ҳаёт сифати даражасини баҳолаш бўйича маълумотлар 3.27-3.29-жадвалларда ва 3.29-3.31-расмларда келтирилган.

3.27-жадвал ва 3.29-расмдаги маълумотларга кўра, ортопедик даволаш бошланишидан аввал 3-группа беморларининг кўп қисми ўз ҳаёт сифатини қониқарсиз деб баҳолаган. Жумладан, эркаклар орасида бу кўрсаткич 53,1% ни, аёллар орасида эса 57,1% ни ташкил этган. Бу эса оғиз бўшлиғидаги ҳолат уларнинг кундалик турмуш фаолиятига жиддий таъсир кўрсатаётганини англатади.

3.27 -жадвал

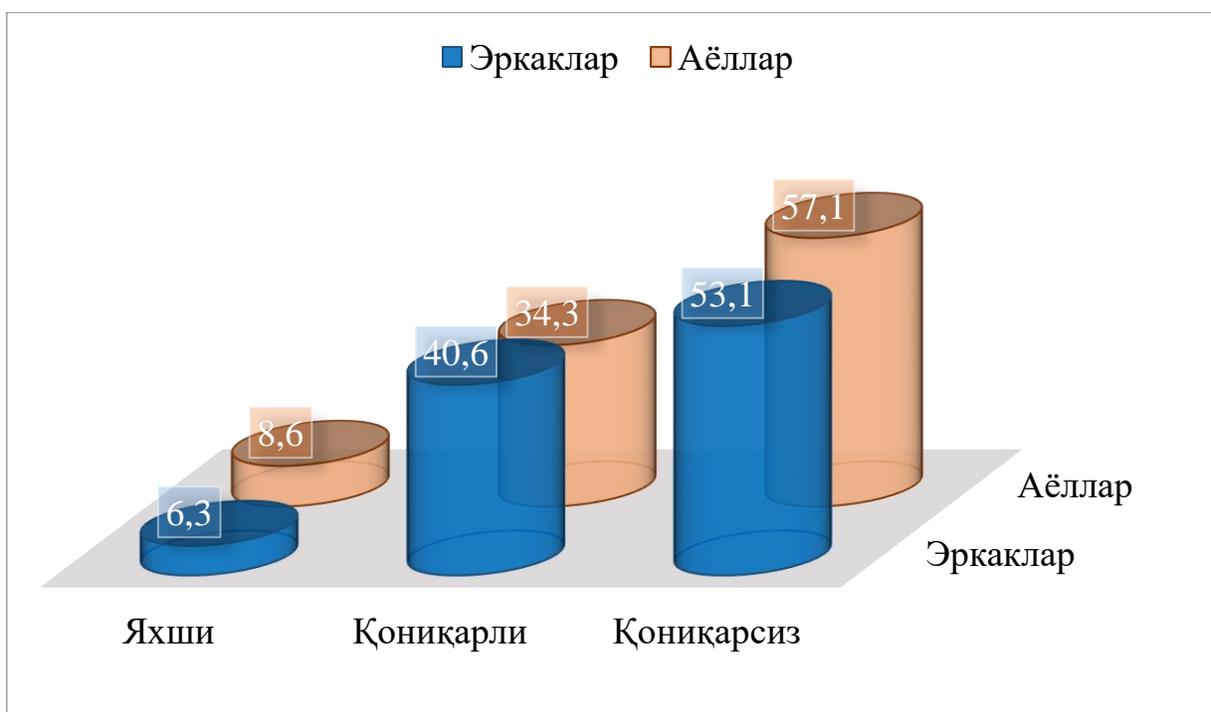
3-гуруҳ беморларини ортопедик даволанишдан олдин ва кейин ҳаёт сифати бўйича тақсимланиши.

Ҳаёт сифати даражаси	Протезлашдан олдин		Протезлашдан кейин	
	Эркаклар, %	Аёллар, %	Эркаклар, %	Аёллар, %
Яхши	2 (6,3%)	3 (8,6%)	9 (28,1%)	14 (40%)
Қониыарли	13 (40,6%)	12 (34,3%)	15 (46,9%)	14 (40%)
Қониқарсиз	17 (53,1%)	20 (57,1%)	8 (25%)	7 (20%)

Қониқарли ҳаёт сифати деб баҳолаган беморлар улуши эркаклар орасида 40,6%, аёллар орасида эса 34,3% ни ташкил этган. Ушбу беморлар оғиз бўшлиғидаги муаммолар сабабли маълум ноқулайликларни ҳис қилганларини кўрсатади. Яхши ҳаёт сифати деб баҳолаган беморлар сони жуда камчиликни ташкил этган — эркаклар орасида 6,3% ва аёллар орасида 8,6%. Бу эса 3-группа беморларининг аксариятида ортопедик муаммолар ҳаёт сифатига салбий таъсир кўрсатаётганини тасдиқлайди.

3.29-расм. 3 – гуруҳ беморларининг ортопедик даволашгача ҳаёт сифати даражаси бўйича тақсимооти

сезиларли даражада ўзгарди. Даволаш натижасида эркаклар ва аёллар орасида ҳаёт сифатини “қониқарли” деб баҳолаган беморлар сони кўпайди — эркаклар орасида 46,9%, аёллар орасида эса 40% ни ташкил этди.

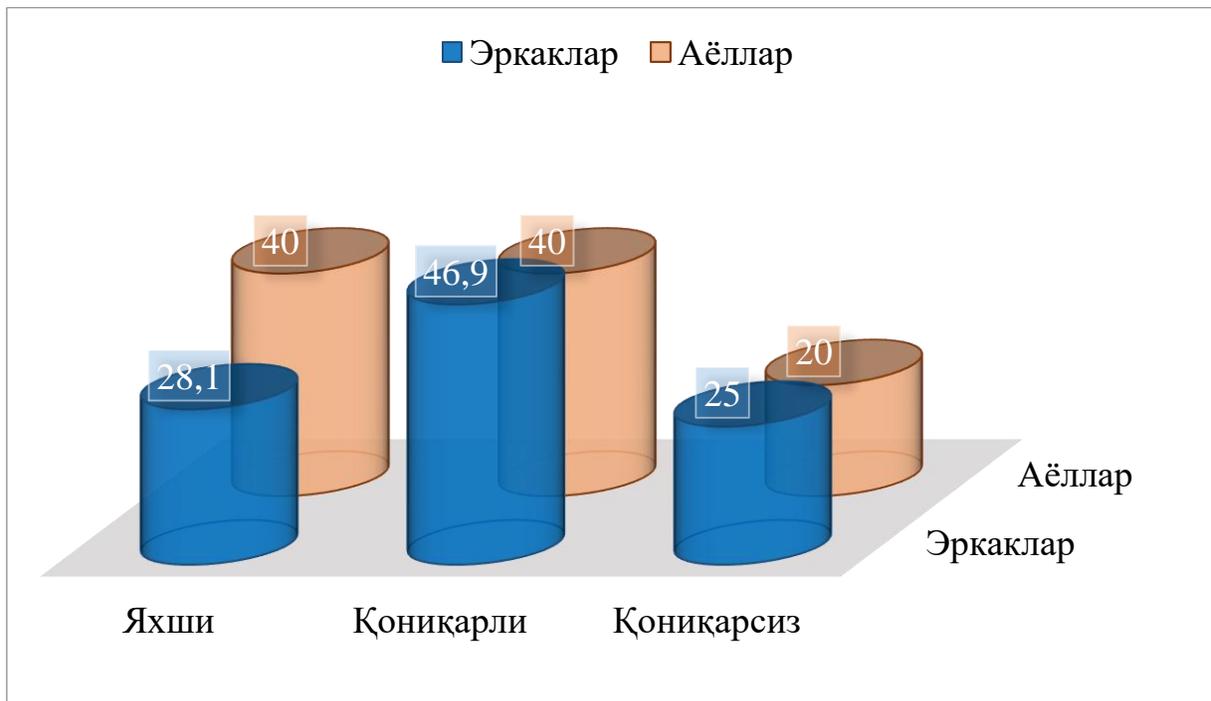
Эркаклар орасида “яхши” деб баҳолаганлар ва “қониқарсиз” деб ҳисоблаганлар сони деярли бир хил даражада бўлди: мос равишда 28,1% ва 25%. Аёллар орасида эса “яхши” деб баҳолаганлар сони кўпроқ (40%) ва “қониқарсиз”

деб баҳолаганлар сони камроқ (20%) бўлди. Бу натижалар 3.30-расмда график тарзда кўрсатилган.

3.28-жадвалда ортопедик стоматологик даволанишдан олдин ва кейин сўровномаларни тўлдиришда 3-гурух беморларининг жавобларига мос келадиган ўртача баллар кўрсатилган.

3-гурухдаги эркак беморларнинг ҳаёт сифатига энг катта таъсир овқатланиш билан боғлиқ муаммолар (1-5-саволлар), шунингдек сўзларни талаффуз қилишда қийинчиликлар ("алоқа муаммолари" блокидан 7-савол) каби кўрсаткичлар билан боғлиқ. гуруҳдаги эркакларда шунга ўхшаш натижалар билан мос келади

3.30-расм. 3 – гуруҳ беморларининг ортопедик даволашдан сўнг ҳаёт сифати даражаси бўйича тақсимооти

3-гурух эркак беморлари орасида ҳаёт сифатига энг катта таъсир қилувчи омиллар овқат қабул қилишдаги муаммолар (1–5-саволлар) ҳамда сўзларни талаффуз қилишдаги қийинчиликлар (7-савол) бўлиб чиқди. Бу натижалар 1-гурух эркаклари билан мос келади. Аёл беморлар орасида эса асосий таъсир

этувчи омиллар 1, 2, 3 ва 5-саволларда акс этган овқатланиш муаммолари ва 6–7-саволлардаги мулоқотдаги ноқулайликлар бўлди.

Даволашдан сўнг, эркаклар ва аёллар орасида ОНПР-14 сўровномасининг барча уч бўлими бўйича ўртача баллларда оз миқдорда ўзгариш кузатилди. Жумладан, 3-группа эркакларида энг юқори ўртача балллар 1-савол (таъми ҳис қилмаслик) ва 3-савол (овқатни чайнашдаги муаммо) бўйича қайд этилган бўлиб, мос равишда $4,16 \pm 0,18$ баллдан $2,69 \pm 0,21$ баллга ва $4,16 \pm 0,16$ баллдан $2,34 \pm 0,23$ баллга камайган. Аёлларда энг юқори ўртача балл ҳам 1-саволда кузатилган бўлиб, у $4,4 \pm 0,14$ дан $2,69 \pm 0,15$ баллга тушган.

3.28-жадвал.

3-гурухдаги беморларда ортопедик даволанишдан олдин ва кейин ОНПР-14 сўровномаси натижалари қиймати (балл)

Саволлар №	Эркаклар		аёллар	
	Даволашдан олдин	Даволашдан кейин	Даволашдан олдин	Даволашдан кейин
1	$4,16 \pm 0,18$	$2,69 \pm 0,21$	$4,4 \pm 0,14$	$2,69 \pm 0,15$
2	$4,03 \pm 0,14$	$2,63 \pm 0,23$	$4,09 \pm 0,17$	$2,66 \pm 0,22$
3	$4,16 \pm 0,16$	$2,34 \pm 0,23$	$4,06 \pm 0,19$	$2,29 \pm 0,22$
4	$4,1 \pm 0,18$	$2,34 \pm 0,2$	$3,83 \pm 0,18$	$2,11 \pm 0,2$
5	$4 \pm 0,17$	$2,28 \pm 0,23$	$3,94 \pm 0,2$	$2,2 \pm 0,21$
6	$3,44 \pm 0,16$	$2,72 \pm 0,2$	$3,94 \pm 0,15$	$2,43 \pm 0,2$
7	$3,88 \pm 0,15$	$2,69 \pm 0,22$	$3,94 \pm 0,16$	$2,34 \pm 0,21$
8	$3,63 \pm 0,19$	$2,53 \pm 0,22$	$3,51 \pm 0,16$	$2,34 \pm 0,2$
9	$3,63 \pm 0,18$	$2,47 \pm 0,2$	$3,43 \pm 0,15$	$2,37 \pm 0,17$
10	$3,28 \pm 0,22$	$2,13 \pm 0,18$	$3,11 \pm 0,19$	$2,09 \pm 0,17$

11	3,44±0,17	2,56±0,19	3,14±0,18	2,2±0,2
12	3,72±0,19	2,81±0,25	3,83±0,19	2,34±0,22
13	3,25±0,2	2,59±0,2	3,34±0,17	2,09±0,21
14	3,34±0,19	2,28±0,19	3,51±0,16	1,89±0,19
Жами	52,06±1,78	35,06±2,56	52,09±1,75	32,03±2,38

Умуман, 3-группа беморларида ортопедик реабилитациягача ва ундан кейинги сўровнома натижалари ўртасидаги фарқлар катта эмас, балллар ўзаро яқин кўрсаткичларда бўлган.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, умумий таҳлилга кўра 3-группа эркак ва аёл беморларининг ҳаёт сифати даражаси қониқарли бўлиб қолди.

3.29-жадвал

3-гуруҳ беморларида ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ОНПР-14 сўровномаси бўйича ўртача жами балл қийматлари (баллларда)

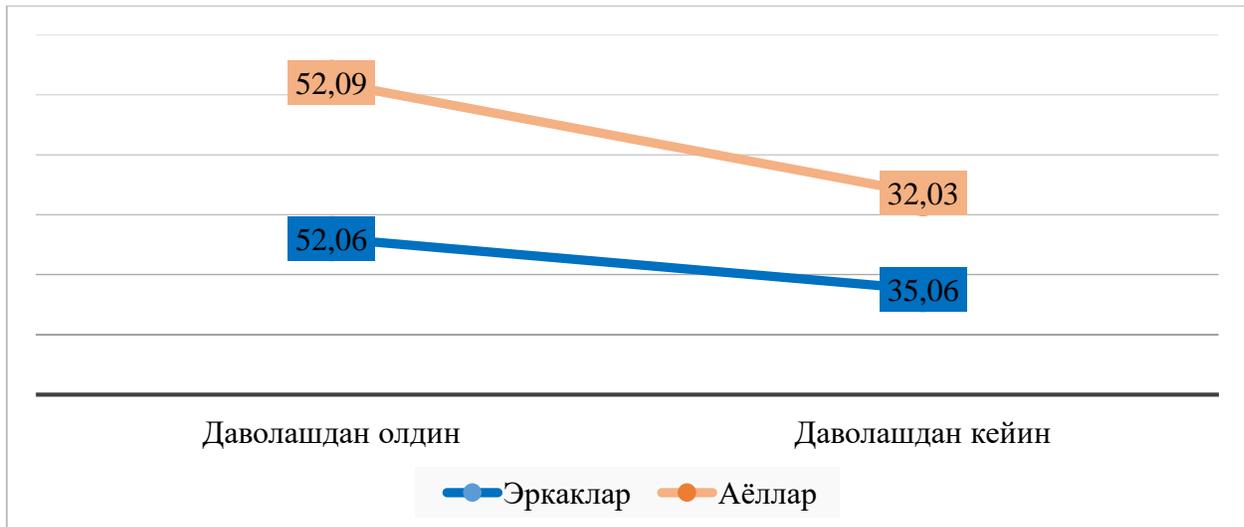
Жинси	ОНПР-14 сўровномаси бўйича жами балл қиймати		Натижалар фарқининг ишончлилик даражаси	
	Даволашдан олдин	Даволашдан кейин	t (Студент кўрсаткичи)	P (%) (Аниқ башорат эҳтимоллиги)
Эркаклар	52,06±1,78	35,06±2,56	t>2	P>99,9
Аёллар	52,09±1,75	32,03±2,38	t>2	P>99,9

Бироқ ортопедик даволашдан сўнг уларда сўровнома натижалари бўйича суммар ўртача балллар сезиларли даражада камайган. Хусусан, эркаклар орасида бу кўрсаткич 52,06 ± 1,78 баллдан 35,06 ± 2,56 баллга, аёллар орасида эса 52,09 ± 1,75 баллдан 32,03 ± 2,38 баллгача пасайди (3.29-жадвал).

Ушбу ўзгариш ҳаёт сифатидаги яхшиланишни акс эттиради ва жуда юқори даражада аниқ башорат эҳтимолига ($P>99,9\%$) эга бўлган ишончли натижа ҳисобланади.

3.31-расм. 3-гурӯх беморларида ортопедик даволашгача ва даволашдан сўнг ОНП-14 сўровномаси бўйича ўртача жами балл қийматларининг динамикаси

1- ва 3-гурӯх беморларининг натижаларини таққослаш шундан далолат берадики, ортопедик даволаш 1-гурӯхда ҳаёт сифатини яхшилашда анча самарали бўлган. Сўровнома ОНП-14 натижаларига кўра, 1-гурӯх эркакларида ўртача балл $52,5\pm 1,55$ дан $25,71\pm 1,22$ га, аёлларда эса $51,45\pm 1,66$ дан $24,81\pm 1,33$ га камайган. Бу ўзгаришлар ҳаёт сифати "қониқарли" даражасидан "яхши" даражага ўтганини кўрсатади. 3-гурӯхда эса балллар камайган бўлса-да, у даража "қониқарли" доирасида қолган: эркаклар учун $52,06\pm 1,78$ дан $35,06\pm 2,56$ га, аёллар учун эса $52,09\pm 1,75$ дан $32,03\pm 2,38$ га тушган. Шу билан бирга, 1-гурӯхда ўз ҳаётини "яхши" деб баҳолаган беморлар улуши 73–76% ни ташкил этган бўлса, 3-гурӯхда бу кўрсаткич 28,1–40% ни ташкил этган.

2- ва 3-гурӯх беморларининг таҳлилида ҳам ўхшаш тенденция кузатилди. 2-гурӯхда ортопедик даволашдан сўнг ОНП-14 бўйича суммар балллар эркаклар учун $40,49\pm 2,17$ дан $24,73\pm 1,79$ га, аёллар учун эса $41,73\pm 2,01$ дан $26,16\pm 1,75$ га тушган. Бу ўзгаришлар ҳаёт сифатидаги яхшиланишни кўрсатади. Шунингдек, 2-гурӯхдаги беморлар орасида "яхши" деб баҳолаганлар улуши 72% атрофида

бўлган. 3-гуруҳда бу кўрсаткичлар, юқорида таъкидланганидек, анча паст. Бундан келиб чиқадики, 3-гуруҳдаги беморларда даволаш самараси нисбатан кам бўлган, бу эса эҳтимол, уларнинг ижтимоий ҳолати, ёлғизлиги ёки ёши билан боғлиқ.

Шундай қилиб, 1- ва 2-гуруҳ беморларида ортопедик даволаш ҳаёт сифатини яхшилашда самарали таъсир кўрсатган бўлса-да, 3-гуруҳда натижалар мўътадил бўлиб қолган. Бу эса келгусида 3-гуруҳ беморлари учун қўшимча психосоциаль ёрдам кўрсатиш, индивидуал ёндашувни жорий этишни талаб этади.

Сўровнома натижалари ва ҳаёт сифати даражасини баҳолашга оид маълумотлар таҳлил қилинаётган учта гуруҳнинг натижалари 3.30-3.34-жадвалларда ва 3.32-3.33-расмларда келтирилган. Ушбу жадвал ва расмлар орқали ҳар бир гуруҳда ортопедик даволашдан олдин ва кейин беморларнинг ҳаёт сифатидаги ўзгаришларини, шунингдек, эркаклар ва аёллар ўртасидаги фарқларни ҳамда умумий динамик тенденцияларни солиштирма таҳлил қилиш имкони яратилади. Бу маълумотлар тадқиқотнинг умумий самарадорлиги ва мақсадга мувофиқлигини баҳолашда муҳим аҳамият касб этади.

3.30-жадвал

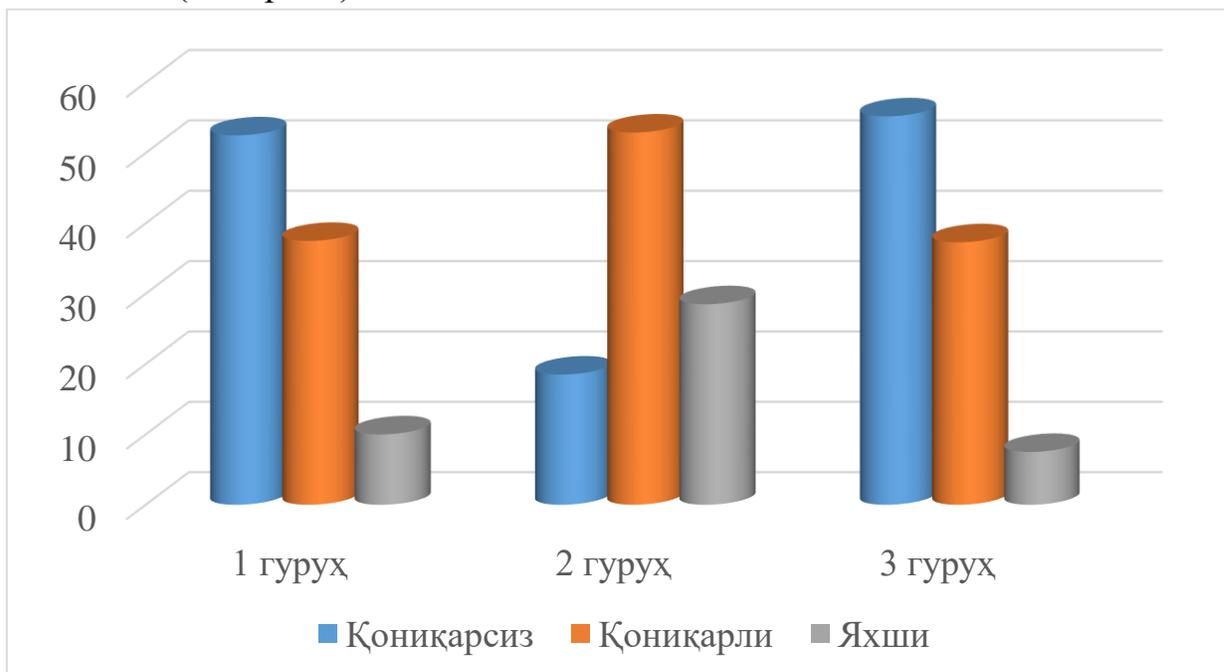
Учала гуруҳ беморларининг ортопедик даволашгача ва ундан сўнг ҳаёт сифати даражаси бўйича тақсимооти

Хаёт сифати даражаси	Даволашдан олдин			Даволашдан кейин		
	1-гуруҳ, %	2-гуруҳ, %	3-гуруҳ, %	1-гуруҳ, %	2-гуруҳ, %	3-гуруҳ, %
Яхши	8 (10%)	20 (28,5%)	5 (7,5%)	60 (75%)	51 (72,9%)	23 (34,3%)
Қониқар-ли	30 (37,5%)	37 (52,9%)	25 (37,3%)	17 (21,3%)	15 (21,4%)	29 (43,3%)
Қониқар-сиз	42 (52,5%)	13 (18,5%)	37 (55,2%)	3 (3,8%)	4 (5,7%)	15 (22,4%)

Ортопедик даволашдан олдин ўтказилган сўровнома натижаларига кўра, 1 ва 3-гурух беморлари орасида ўхшаш кўрсаткичлар кузатилди: беморларнинг катта қисми ўз ҳаёт сифатини қониқарсиз деб баҳолади (мувофиқ равишда 52,5% ва 55,2%). Беморларнинг учдан бир қисмидан кўпроғи (1-гурухда 37,5% ва 3-гурухда 37,3%) ҳаёт сифатини қониқарли деб топди. Яхши деб баҳолаганлар сони нисбатан кам бўлиб, 1-гурухда 10% ва 3-гурухда 7,5% ни ташкил этди. 2-гурух беморларининг даволашгача бўлган ҳолати сезиларли даражада фарқ қилган — уларнинг 52,9% ҳаёт сифатини қониқарли, 28,5% яхши, 18,5% эса қониқарсиз деб баҳолаган (3.32-расм).

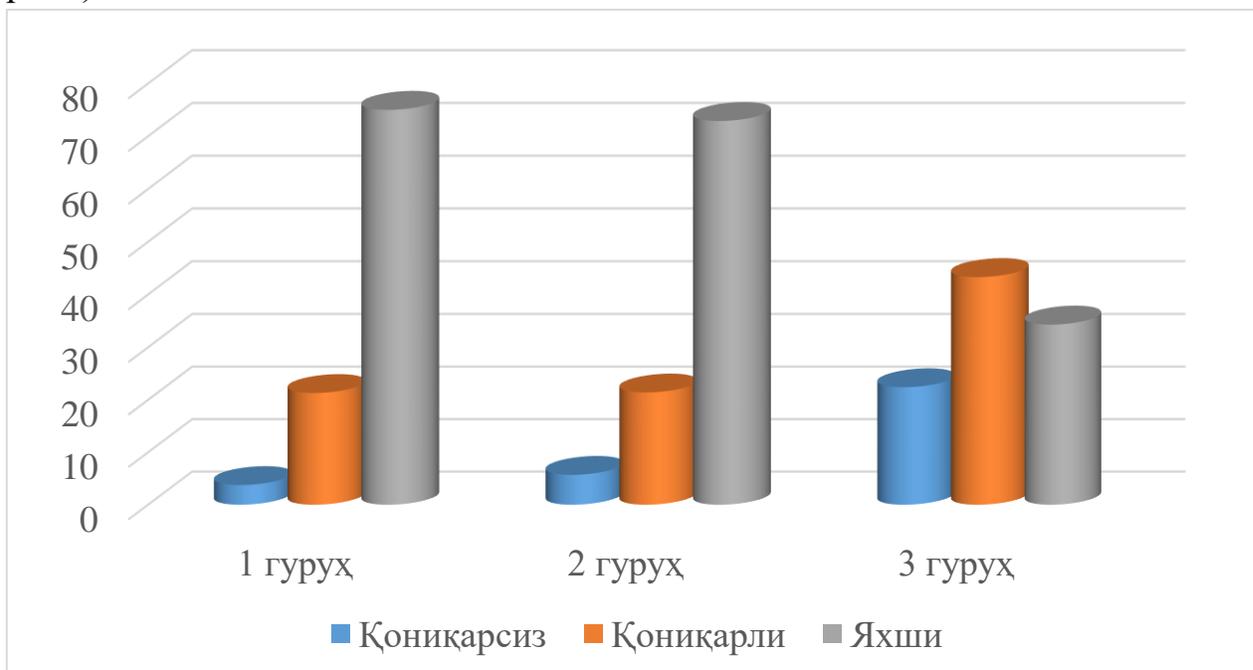
3.32 – расм. Ортопедик даволашдан олдин ҳаёт сифати даражаси бўйича учта гуруҳ беморларининг тақсимооти

Бироқ, ортопедик даволанишдан сўнг, ҳаёт сифатини баҳолаш бўйича беморларнинг жавоб натижалари сезиларли даражада ўзгарди: 1-гурух ва 2-гурухдаги беморларнинг аксарияти ўзларининг турмуш даражасини яхши деб баҳолай бошладилар (мос равишда 75% ва 72,9%), 3-гурухда эса атиги 34,3% беморларнинг бир хил баҳо беришди. 1-гурухдаги 21,25% беморлар 2-гурухдагиларнинг 1, 21,4%и 3- гуруҳдагиларнинг 43,3% и ўз ҳаёт сифатларини

қониқарли деб ҳисоблашганди. Ўз ҳаёт сифатини қониқарсиз деб баҳоловчиларнинг аксариятини 3-гурӯҳдаги беморлар 43,3%и деб ҳисоблашди, 1 ва 2-гурӯҳларда эса бундай беморларнинг улуши минимал: мос равишда 3,75% ва 5,7%ни ташкил этди (3.33-расм)

Бироқ ортопедик даволашдан сўнг беморларнинг ҳаёт сифати даражасини баҳолаш бўйича тақсимот тузилиши сезиларли даражада ўзгарди: 1- ва 2-гурӯҳ беморларининг кўпчилиги ўз ҳаёт сифатини “яxши” деб баҳолади (мувофик равишда 75% ва 72,9%), ҳолбуки 3-гурӯҳда бундай баҳони фақат 34,3% бемор берган. Ҳаёт сифатини “қониқарли” деб ҳисоблаганлар 1-гурӯҳда 21,25%, 2-гурӯҳда 21,4% ва 3-гурӯҳда 43,3% ни ташкил этди. Энг кўп “қониқарсиз” деб баҳолаган беморлар 3-гурӯҳда бўлиб, улар улуши 22,4% ни ташкил этди, 1- ва 2-гурӯҳларда эса бу кўрсаткич мос равишда 3,75% ва 5,7% ни ташкил қилди (39-расм).

3.33 – расм. Ортопедик даволашдан сўнг ҳаёт сифати даражаси бўйича учта гурӯҳ беморларининг тақсимоти

3.31-жадвалда ОНП-14 сўровномаси саволларига тадқиқотнинг учта гурӯҳи беморлари томонидан ортопедик стоматологик даволашгача ва ундан сўнг берилган жавобларга мос келадиган ўртача балл қийматлари келтирилган.

Ҳаёт сифатини баҳолашга таъсир этувчи омиллар ичида 1-гурӯх беморлари овқат қабул қилишдаги муаммоларга оид саволлар (1–5-саволлар) ҳамда мулоқотдаги муаммолар (6–9-саволлар) ни муҳим деб ҳисоблаган. Шу каби балл кўрсаткичлари 2-гурӯх беморлари томонидан ҳам қайд этилган бўлиб, улар 1 ва 2-саволлар (овқатланишдаги муаммолар), ҳамда 6 ва 7-саволлар (мулоқотдаги муаммолар) ни алоҳида таъкидлаганлар. 3-гурӯх беморлари ҳам асосан овқатланиш ва мулоқотдаги муаммоларни ҳаёт сифатини пасайтирувчи асосий омиллар сифатида қайд этган. Шунини қайд этиш керакки, ҳеч қайси гуруҳда “қундалик ҳаётдаги муаммолар” блоки ҳаёт сифатига энг катта таъсир кўрсатувчи омил сифатида белгиланмаган.

Ортопедик даволашдан сўнг 1 ва 2-гурӯх беморлари орасида сўровнома баллларининг ўртача қийматлари деярли икки баробарга пасайгани кузатилган. 3-гурӯх беморларида ҳам ўртача балллар пасайиши қайд этилган, бироқ бу ўзгариш тахминан 1/3 қисмини ташкил этган.

3.31-жадвал

Учала гуруҳдаги беморларда ортопедик даволанишдан олдин ва кейин
ОНИР-14 сўровномаси натижалари қийматлари (балл)

Саволлар №	1 – гуруҳ		2 – гуруҳ		3 – гуруҳ	
	Даволашдан олдин	Даволашдан кейин	Даволашдан олдин	Даволашдан кейин	Даволашдан олдин	Даволашдан кейин
1	4,26±0,11	2,21±0,09	3,19±0,13	1,96±0,13	4,28±0,11	2,69±0,12
2	4,19±0,08	2,23±0,1	3,36±0,13	2,1±0,12	4,06±0,11	2,64±0,16
3	3,94±0,1	2,03±0,11	3,09±0,13	1,99±0,11	4,11±0,12	2,31±0,16
4	3,8±0,12	1,71±0,09	2,8±0,14	1,83±0,1	3,97±0,13	2,22±0,14
5	3,96±0,12	1,9±0,12	2,87±0,15	2,04±0,13	3,97±0,13	2,24±0,16
6	3,69±0,12	1,98±0,08	3,27±0,12	1,77±0,13	3,7±0,11	2,57±0,14

7	3,84±0,1	2,15±0,12	3,21±0,11	2,03±0,11	3,91±0,11	2,51±0,15
8	3,78±0,1	1,95±0,08	3,14±0,14	1,73±0,12	3,57±0,12	2,43±0,15
9	3,8±0,11	1,51±0,08	2,99±0,13	1,9±0,11	3,52±0,12	2,42±0,13
10	3,56±0,13	1,59±0,08	2,79±0,15	1,54±0,11	3,19±0,14	2,11±0,12
11	2,98±0,15	1,61±0,1	2,4±0,17	1,74±0,11	3,28±0,13	2,37±0,14
12	3,54±0,12	1,49±0,07	3,03±0,12	1,8±0,12	3,78±0,13	2,57±0,17
13	3,6±0,11	1,58±0,08	2,91±0,12	1,6±0,09	3,3±0,13	2,33±0,15
14	3,29±0,13	1,31±0,08	2,1±0,15	1,46±0,11	3,43±0,12	2,08±0,13
Жами	51,9±1,14	25,24±0,9	41,14±1,46	25,49±1,24	52,08±1,24	33,48±1,74

3.32-жадвал ва 3.34-расм ОНП-14 сўровномасининг даволашдан олдин ва ортопедик даволашдан сўнгги ўртача жами балл қийматларидаги ўзгаришларни яққол намоён қилади. Қайд этиш лозимки, 1-гурух беморларида ўзгариш энг юқори даражада кузатилган: сўровнома натижалари 51,95±1,14 баллдан 25,24±0,9 баллгача пасайган ва бу билан ҳаёт сифати баҳоси қониқарлидан яхшигача ўзгарган.

3.32 - жадвал

Учала гуруҳдаги беморларда ортопедик даволанишдан олдин ва кейин ОНП-14 нинг ўртача умумий қийматлари (балл)

	ОНП-14 нинг умумий қиймати		Турли натижалар ишончилиги	
	Даволашдан олдин	Даволашдан кейиня	t (критерий Стюдента)	P (%) (вероятност точного прогноза)
1-гурух	51,95±1,14	25,24±0,9	t>2	P>99,9

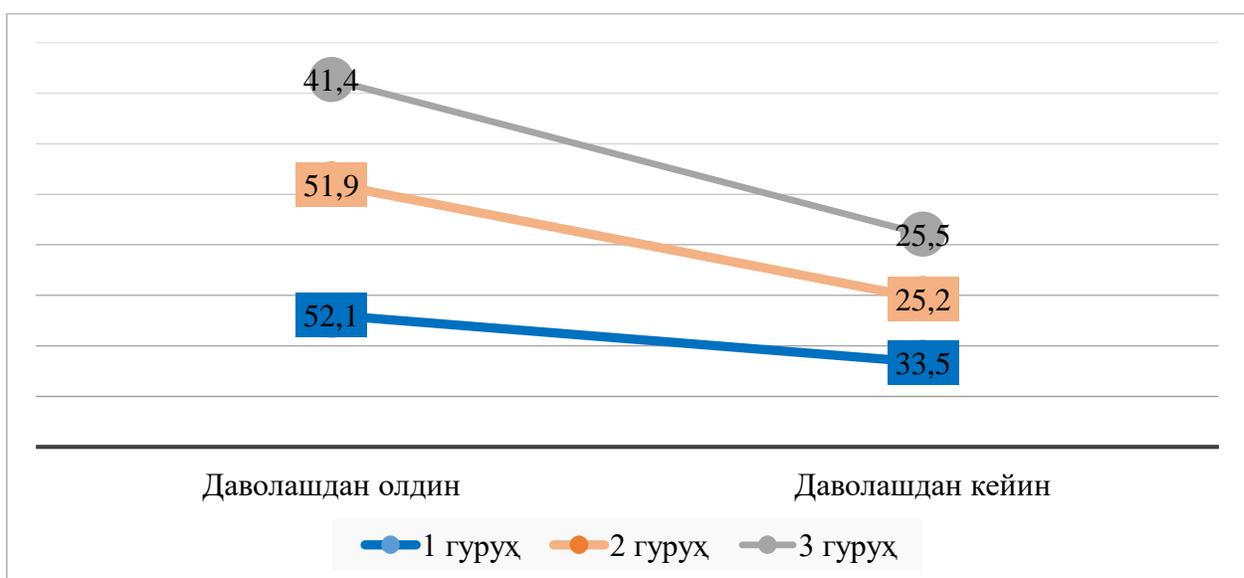

2-гурух	41,14±1,46	25,49±1,24	t>2	P>99,9
3-гурух	52,08±1,24	33,48±1,74	t>2	P>99,9

2-гурух беморларида дастлабки жами балл қийматлари 1-гурухга нисбатан анча паст бўлиб, 41,14±1,46 баллни ташкил этган, аммо даволашдан сўнг ушбу кўрсаткич 25,49±1,24 баллга тушган ва ҳаёт сифати даражаси ҳам қониқарлидан яхшигача яхшиланган. 3-гурух беморларида эса сўровнома жами баллларидаги ўзгариш нисбатан кичик бўлиб, 52,08±1,24 баллдан 33,48±1,74 баллгача тушган; ҳаёт сифати баҳоси эса умумий ҳисобда ўзгармай, қониқарли даражада қолган. Барча ушбу ўзгаришлар жуда муҳим ва ишончли деб баҳоланади, чунки улар юқори даражада аниқ башоратга эга (P>99,9%).

Шундай қилиб, сўровнома ОНП-14 натижаларига кўра, барча уч гуруҳ беморларида ортопедик даволашдан сўнг ҳаёт сифатида сезиларли яхшиланиш кузатилган. 1 ва 2-гурухларда бу ўзгаришлар анча яққол бўлиб, сўров балллари деярли икки бараварга камайган, беморларнинг кўпчилиги ҳаёт сифатини "яхши" деб баҳолаган. Бу гуруҳларда ортопедик даволаш самарадорлиги юқори бўлгани кайд этилди.

3.34-расм. ОНIP-14 сўровномасининг ўртача жами балл қийматларининг
учта гуруҳ беморларида ортопедик даволашдан олдин ва кейинги ўзгариш
динамикаси

3-гуруҳда ҳам ижобий динамика мавжуд бўлса-да, натижалар анча кам
даражада ўзгарган. Сўров баллари тахминан учдан бир қисмга камайган ва
беморларнинг бир қисми ҳаёт сифатини ҳали ҳам "каноатланарсиз" деб
баҳолаган. Бу ҳолат 3-гуруҳдаги беморларда ортопедик даволаш самарадорлиги
нисбатан паст бўлганини кўрсатади.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Барер Г.М., Гуревич К.Г., Смирнягина В.В., Фабрикант Е.Г. Валидация русскоязычной версии опросника ОНIP у пациентов с диагнозом хронический генерализованный пародонтит средней степени тяжести // Стоматология. — 2007. — № 5. — С. 27–30.
2. Slade G.D., Spencer A.J. Development and evaluation of the Oral Health Impact Profile // Community Dental Health. — 1994. — Vol. 11(1). — P. 3–11.
3. Slade G.D. Derivation and validation of a short-form oral health impact profile // Community Dentistry and Oral Epidemiology. — 1997. — Vol. 25. — P. 284–290.
4. Allen P.F. Assessment of oral health related quality of life // Health and Quality of Life Outcomes. — 2003. — Vol. 1. — Article 40.
5. Petersen P.E., Yamamoto T. Improving the oral health of older people: the approach of the WHO Global Oral Health Programme // Community Dentistry and Oral Epidemiology. — 2005. — Vol. 33(2). — P. 81–92.
6. World Health Organization. Oral health surveys: basic methods. — 5th ed. — Geneva: WHO, 2013. — 125 p.

